

Šifra kandidata:

--

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Šolski esej (najmanj 600 besed)

Torek, 5. maj 2026 / 120 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese naliveo pero ali kemični svinčnik.

Priloga z izhodiščnim besedilom za razlagalni/interpretativni esej in konceptna lista so na perforiranih listih, ki jih kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje navodila za razpravljalni in razlagalni/interpretativni esej. Esaj naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 50.

V preglednici zaznamujte izbrani esej z "x".

1.	2.

Pišite v izpitno polo z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**. Pišite čitljivo in skladno s pravopisnimi pravili, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljiv esej bo ocenjen z 0 točkami. Osnutek eseja pišite na konceptna lista. Osnutek se pri ocenjevanju ne upošteva.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 1 prazno.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Konceptni list

Konceptni list

Priloga k izpitni poli 1 (M261-103-1-1)**Ivan Cankar: Na klancu** (odlomek) in **Tina Vrščaj: Na Klancu** (odlomek)

Ivan Cankar: Na klancu. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2025. 113–114.

Tina Vrščaj: Na Klancu. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2025. 215–217.

(1. odlomek)

Dan je minil veselo; mati se je bala dolgega pota, trudna je bila in je ostala čez noč pri Mihovih. Mož se je vrnil pozno, opotekal se je, ko se je slačil, in spal je stoje, še preden je legel na posteljo. Mati in Francka pa nista spali dolgo v noč, razgovarjali sta se, in kolikor bolj je bilo vse temno in tiho, toliko bolj jima je bilo mehko in blago pri srcu in govorili sta, kakor govore ljudje samo ponoči in kadar ni nič zla v njih dušah.

Mati je povedala, da Francka nima očeta – komaj je prišla na svet, je šel in ga ni bilo nikoli več, ni se zmenil ne zanjo ne za otroka. V Ljubljani je to bilo, in potem se je mati poročila z dobrim, malo bolehnim človekom, ki je kmalu umrl, par let potem, ko so se preselili na Leševje. Mati je preklinjala njega, ki jo je ostavil samo, preklinjala ga je in ga je ljubila, kakor nikogar drugega na svetu. Ljudje so ji povedali, da se je poročil in takrat je ugasnila ljubezen – mislila je dolgo časa, kako bi se pritihovala k njemu in bi ga porezala z nožem po obrazu, zato da bi ga ne marala nobena več ... Sovražila je tudi Francko, otroka, ki je bil ves plah in zbegan, ker nikoli ni poznal ljubezni in ker ni bilo nikogar, ki bi ga kdaj pobožal. In senca tega sovraštva se je zgrnila čez vse življenje njeno – zato je bila njena pot tako trnova in bolečine polna; zapisano je bilo ob njenem rojstvu, da bo hodila in da ne pride nikoli ... Francka se je stresla, ko je slišala te besede; sama je vedela, da hodi po strašni poti, da koprne in omahuje in da ne pride nikoli, da nikoli ne bo konca. Zasvetilo se je za trenutek in videla je pred sabo vse svoje življenje, videla je preteklost in prihodnost. Videla je, kako teče, majhna in slabotna za vozom, ki se ji umika neprestano; ona teče, z okrvavljenimi nogami – toda nikoli ne doteče voza ...

Ozrla se je po otrocih, ki so spali na tleh, in izpreletel jo je silen strah – skočila bi dol in bi stopila prednje, da bi jih branila, majhne in slabotne, kakor so bili; tam se je bližalo nekaj velikega, črnega – prihodnost. Tako ji je gledalo v lice prekletstvo življenja, križev pot brez konca; prestrašila se je in se je sklonila, toda zgrudila se ni; majhna in slabotna se je branila s trudnimi rokami, noge so omahovale, toda stopale so dalje; ob tej uri je videla jasno veliki križ, toda vzela ga je na rame ... Zaspala je, ko je bilo že proti jutru, in zdramila se je kmalu. Mati se je odpravila peš domov in Francka jo je spremila do vrh klanca. Zmrzovalo je, sneg je bil pokrit s tanko ledeno skorjo, ki je hreščala in se lomila pod nogami.

(2. odlomek)

/.../

»Nekaj ti moram pokazati,« reče mama Evi.

Njima to noč izjemoma ni treba spati. Zapreta se v spalnico, kjer mama pogrne posteljo s pregrinjalom.

Vzame škatlo za čevlje. Notri je vsa ta leta tičal – oče.

Lično pospravljen. Nem.

Mama pred njo razgrne fotografije.

»Tu je bil še nasmejan. V tega sem se zaljubila. Ko je zbolel, se ni nikoli več smejal.«

Eva vzame slike v roke in jih noče več spustiti. Ob sapo je zaradi očetovega obraza. Kakšen karizmatičen izraz. Nos in usta ima taka kot ona. Kako ji je domač! Solzne oči si briše. Kako je njen! V njegovem nasmešku se lesketa Brinin pogled.

»Tu ima tebe v naročju.«

OBRNITE LIST.

Še dobro, da mama pojasni, sicer bi mislila, da je dojenček na sliki kdo drug. Pestoval je njo. Nekaj časa ji je vendarle bil oče. Spomni se ga, zdaj se ga dobro spomni.

Tekla je za njim na Rožnik in ga hotela ujeti. Ker ga ni mogla, je padla, se potolkla. Spet je vstala, ga lovila. On pa, se je šalil? Zakaj je tekel tako na vso moč in se krohotal zraven? Ni videl, da ga skuša ujeti majhna punčka? Punčka s kratkimi nožicami, rumenim krilcem. Krilce si je umazala. Bežal je, kot da je v tekmi na življenje in smrt. In je spet padla, in spet. Bila je obupana, lica razmočena. Nazadnje je menda nehal z bedasto igro in je pokleknil k njej, ampak ona se je takrat že preveč ujezila.

Po postelji mama razvršča še pisma.

»Kaj se je zgodilo potem?«

»Ko boš sama, beri ta pisma. Nekatera je pisal meni, druga pa predsednikom.«

Mar res? Kakšnim predsednikom? Mama skomigne.

»Slovenskemu, ki smo ga dobili. Že prej pa afriškemu, ameriškemu. Pa tudi kolegom jedrskim fizikom in odboru za Nobelovo nagrado. Jaz naj bi mu ta pisma nesla na pošto, a jih nisem oddala.«

»Kje pa je zdaj?«

»Mrtev.«

Če bi bil še živ, bi ji mama že prej povedala zanj, tako pravi. Ker pa je mrtev, je bilo vseeno. Čakala je, da se hčerka utrdi, da odraste.

»Vedno si bila preveč krhka za ta svet.«

»Mami, svet je preveč krhek zame,« reče Eva.

1. RAZPRAVLJALNI ESEJ

ZAZNAMOVANI OTROCI ... ZA VEDNO?

Zgodilo se je veliko – fant s klanca je šel študirat. To se pravi, na posušenem drevesu je pognala mladika; ljudje so gledali, ko je brstelo popje, in so strmeli in pričakovali čudežnih reči ... Ves klanec je bil obsojen na žalostno smrt – toda fantu se ni hotelo umreti in gledal je, kako bi ušel. Prišlo je upanje na klanec, nekaj je zadrgetalo, kakor da bi zapihal spomladanski veter preko snežene poljane ...

(Ivan Cankar: *Na klancu*)

»V prazno! Hodite v prazno!« zarohni.

Kam pa naj bi šla?

»Kam! Petnajst otrok imate in še eden je na poti. Kako si dovolite? Z vso ljubeznijo delate otroke, da bodo crkovali?«

Iz Eve pari duh ogrožene živali. Šel je predaleč. Naj ga nekdo ustavi.

»Napačen račun!« zakliče. »Izstavljate mi napačen račun!«

Eva si nagonsko objame napeti trebuh. Ne bo govoril čez nerojene otroke.

»Mogoče bodo oni, prav oni, pozdravili svet! ...«

»Na smetišču so kupi pleníc vaših otrok. Nobena se ni razgradila. Koliko pampersk, no, ste uporabili v materinski karieri?«

Materinski karieri!

(Tina Vrščaj: *Na Klancu*)

Predstavite Franckino in Evino družino ter primerjajte, kako na otroke vplivata družinsko in družbeno okolje. Pojasnite, kako se materi upirata zaznamovanosti otrok s klanecem. Presodite, ali se upanje o prihodnosti otrok, ki je nakazano v odlomkih, na koncu romanov uresniči. Kako bi ob upoštevanju celotnih romanov lahko misel, da bodo prav otroci »pozdravili svet«, navezali na življenje sodobnega mladega človeka?

Pazite na jezik, zgradbo in slog svojega pisanja.
Esej naj obsega najmanj 600 besed.

2. RAZLAGALNI/INTERPRETATIVNI ESEJ

Ivan Cankar: Na klancu (odlomek) in **Tina Vrščaj: Na Klancu** (odlomek)

Ivan Cankar: *Na klancu*. Mladinska knjiga, 2025. 113–114.

Tina Vrščaj: *Na Klancu*. Cankarjeva založba, 2025. 215–217.

Odlomka umestite v romana, tako da ju povežete s predhodnim dogajanjem, in predstavite okoliščine dogajanja v odlomkih. Ovrednotite odnos med materama in hčerama, kakor se izraža v odlomkih in v celotnih romanih. Izberite motiv, ki se pojavi v obeh odlomkih, in pojasnite njegov pomen za sporočilnost romanov. Na podlagi vsebine in sloga zaključnih delov obeh odlomkov presodite, ali sta Franckin in Evin odnos do življenja predstavljena prepričljivo.

Pazite na jezik, zgradbo in slog svojega pisanja.
Esej naj obsega najmanj 600 besed.

Prazna stran

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

L

[illegible]

[illegible]